

IN MEMORIAM

Marjorie Courtenay-Latimer (1907-2004)

Marjorie Eileen Doris Courtenay Latimer, poznata južnoafrička zoologinja koja je otkrila ribu istočnolondonsku latimeriju *Latimeria chalumnae*, umrla je 17. svibnja 2004. godine, u devedesetsedmoj godini života, od upale pluća.

Rođena je u Istočnom Londonu (Južnoafrička Republika) dana 24. veljače 1907. godine. Marjorie je provela svoje djetinjstvo na nekoliko mjesta u Cape Province i Orange Free State te započela školovanje u školi pri Holy Cross Convent u Aliwal North. Courtenay-Latimer je oduvijek pokazivala sklonost prema ornitologiji, botanici te povijesti kulture. Sa 24. godine, postala je prvi kurator Istočnolondonskog Prirodoslovnog muzeja. Tijekom slijedeće četiri desetljeća podigla je taj muzej do nivoa svjetski poznatog i priznatog, poglavito zahvaljujući svojem besprijekornom radu. Veliki dio originalne kolekcije tog muzeja potiče iz arhive njene obitelji, uključujući tu i jaje (izgleda jedino na svijetu) izumrle ptice dodo *Raphus cucullatus*.

Courtenay-Latimer je obožavala rad na terenu, poglavito tijekom vikenda, kada je uglavnom sakupljala materijal za muzejske postavbe (divlje cvijeće, ptičja jaja te kukce). Tijekom 1935. godine, ona i Eric Wilson su gotovo u potpunosti sami sastavili skelet fosila dicinodonta *Kannemeyeria simocephalus*, dinosaura iz razdoblja trijasa.

Tijekom 1936. godine, provela je dva mjeseca na Ptičjem otoku studirajući život i ponašanje ptica gdje je stekla prijatelje među lokalnim ribarima. U prosincu 1938. (22. prosinca), kapetan kočice "Nerine" Hendrik

Goosen je kontaktirao Marjorie o neobičnoj ribi koju su on i njegovi ribari ulovili. Kada je Courtenay-Latimer stigla na ribarnicu odmah je uočila jedinstvenu plavu peraju, srebrnkasto-plavo-zelenu boju te ribe, te čudan oblik peraje. Shvativši da je ta jedinka jedinstvena, odmah ju je odnijela u muzej kako bi je konzervirala i pohranila. U svojoj 96. godini još se dobro sjećala tog trenutka te je u jednom razgovoru izjavila: "Odmah sam između ostale ribe lako uočila i izdvojila tu predivnu ribu".

Courtenay-Latimer je potražila pomoć od profesora Jamesa Smitha, profesora kemije na Sveučilištu Rhodes, koji je bio pasionirani ihtiolog. Profesor je potvrdio da se radi o predstavniku davno izumrle skupine resoperki *Crossopterygii*, iz reda *Coelacanthini*. To je bila velika senzacija, jer se prije toga smatralo da su posljednji celakantini izumrli još u kretacejskom razdoblju. Otkriće živih celakantina smatra se najznačajnijim zoološkim otkrićem u prošlom stoljeću u novijoj povijesti biologije i ima višestruku znanstvenu važnost. Vrsta je dobila ime po Marjorie Courtenay-Latimer, koja ju je prva uočila, i po rječici Chalumna blizu koje je jedinka pronađena na dubini od 75 m. Kasnije je utvrđena populacija ove vrste pokraj Komorskog otočja (između Afrike i Madagaskara). Točno 60 godina od prvog otkrića ove vrste predstavnici *Coelacanthina* nađeni su također 30. srpnja 1998. godine oko 10000 km istočno od ovog nalazišta. Radi se o nalazu pokraj vulkanskog otoka Manado Tua u sjevernom Sulawesiju (Indonezija) i ta vrsta *Latimeria menadoensis* se razlikovala samo u boji (smeđa boja) od *Latimeria chalumnae*.

Courtenay-Latimer je svoje posljednje godine života provela u pisanju knjige o divljem cvijeću i utemeljenju utočišta za ptice Gonubie. Dobila je medalju slobode grada Istočni London 1974. godine, a počasni doktorat 1971. godine pri Sveučilištu Rhodes.

Jakov Dulčić